Kulturutskottets betänkande

1976/77: 36

med anledning av propositionen 1976/77:100 såvitt gäller anslag till filmstöd jämte motioner

Filmstöd

1. **Statens biografbyrå.** Utskottet tillstyrker regeringens i propositionen 1976/77:100 bilaga 12 (utbildningsdepartementet) under punkten B 18 (s. 63–64) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Statens biografbyrå* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 1 150 000 kr.

2. **Filmstöd.** Regeringen har under punkten B 19 (s. 64–68) föreslagit riksdagen dels att godkänna att skyldigheten för Stiftelsen Svenska filminstitutet att lämna bidrag till driftkostnaderna för dramatiska institutet upphör fr. o.m. budgetåret 1977/78, dels att till Filmstöd för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 8 102 000 kr.

Innevarande budgetår utgår från anslaget Filmstöd ett bidrag med 5 milj. kr. för att Svenska filminstitutet skall kunna fullgöra sina åtaganden enligt ett i februari 1975 ingånget avtal mellan institutet och Sveriges Radio AB om produktion av film. Dessutom anvisas under anslaget sammanlagt 920 000 kr. till barnfilmändamål. Därav har genom regeringens beslut 455 000 kr. ställts till Filminstitutets disposition för import och distribution av barnfilm, medan 465 000 kr. tilldelats statens ungdomsråd för genomförande av en försöksverksamhet med barnfilm att bedrivas i samråd med barnfilmrådet.

Från anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål har för innevarande budgetår anvisats dels bidrag med 610 000 kr. till Folkets husföreningarnas riksorganisation för spridning av kvalitetsfilm (Bio Kontrast), dels bidrag med sammanlagt 997 000 kr. till andra försök med nya visningsmöjligheter för film.

Medel för samtliga nämnda bidragsändamål föreslås för nästa budgetår beräknade under anslaget Filmstöd, vilket enligt propositionen bör föras upp som reservationsanslag.

Bidrag om sammanlagt 2 milj. kr. till Filminstitutets filmrestaureringsverksamhet har, senast genom beslut den 20 maj 1976, utgått ur behållningen av de särskilda lotterier som anordnas till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål.

Enligt ett avtal mellan staten och Svenska filminstitutet skall Filmin-

stitutet varje budgetår lämna bidrag till driftkostnaderna för dramatiska institutet. Fr. o. m. budgetåret 1973/74 är bidragets storlek bestämd till 500 000 kr. per år genom en särskild överenskommelse mellan parterna. Denna bidragsskyldighet bör enligt propositionen upphöra fr. o. m. budgetåret 1977/78. Föredragande statsrådet anser att det därigenom blir möjligt för Filminstitutet att i fortsättningen bekosta restaurering av film med egna medel. Kompensation för dramatiska institutets inkomstbortfall har beräknats i propositionen 1976/77:59 om utbildning och forskning inom högskolan m. m.

I propositionen anmäls att avtal träffats mellan Filminstitutet och Sveriges Radio om fortsatt samarbete i fråga om filmproduktion under tiden den 1 juli 1977–den 30 juni 1980. Parterna skall till en gemensam produktionsfond varje år tillskjuta 5 milj. kr. var jämte ett tillskott som motsvarar den uppräkning som statsmakterna kan ha gjort för ändamålet till följd av kostnadsstegringar. Fonden skall också tillföras intäkter från de filmer som producerats genom fonden. Fonden skall i huvudsak disponeras för produktion av biograffilm. Ca 25 % av det årliga nytillskottet av medel till fonden skall dock användas för produktion av barnfilm i annat format än biografFilmens, för produktion av annan kortfilm och för filmverkstadsverksamhet. Som bidrag till Filminstitutet för dess åtaganden i detta sammanhang under budgetåret 1977/78 beräknas i propositionen oförändrat 5 milj. kr.

Det reservationsanslag av 8 102 000 kr. som i propositionen föreslås för nästa budgetår innebär en ökning med 575 000 kr. i förhållande till vad som innevarande budgetår utgått för motsvarande filmändamål.

Motionerna

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1976/77:481 av fru Theorin (s) och herr Björk i Gävle (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att hela ansvaret för barnfilmfrågorna läggs på barnfilmrådet,

1976/77:1134 av herr Palm m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen med hänsyn till inträffade kostnadsstegringar begär förslag om en uppräkning av anslagen till Svenska filminstitutet dels för samarbetet om filmproduktion med Sveriges Radio, dels för att möjliggöra restaurering av äldre svensk film i oförändrad omfattning.

I motionen 1976/77:481 erinras om att regeringen – i enlighet med filmutredningens förslag samt vad som anmäldes i propositionen 1975:20 om den statliga kulturpolitiken 2 – år 1975 tillsatte ett barnfilmråd med uppgift att följa utvecklingen inom alla delar av barnfilmområdet och bl. a. föreslå de åtgärder som rådet finner påkallade i anledning av sin verksamhet. Enligt

motionärerna kom barnfilmrådet av administrativa skäl att knytas till Svenska filminstitutet. Filminstitutets snäva syn på barnkulturens och speciellt barnfilmens område gjorde, anför motionärerna, att barnfilmrådet sedan den 1 juli 1976 är knutet till statens ungdomsråd. Ansvaret för barnfilmen kom därvid att delas mellan barnfilmrådet och Svenska filminstitutet.

Svenska filminstitutet har enligt motionärerna visat föga intresse för barnfilmfrågorna. Som motivering för yrkandet i motionen att hela ansvaret för barnfilmfrågorna läggs på barnfilmrådet anförs bl. a. följande.

"I budgetpropositionen för 1977/78 anges inte hur barnfilmsmedlen skall disponeras. Den samlade överblicken över barnfilmsområdet riskerar att gå förlorad om inte hela ansvaret för barnfilmsfrågan läggs på det av regeringen utsedda organet – barnfilmrådet. Barnfilmrådet, sammansatt av representanter för barn- och ungdomsorganisationer, Svenska kommunförbundet, politiska partier, folkrörelser, TRU, filmbranschen, filmarbetarna etc. är, med denna sammansättning, väl skickat att handha hela barnfilmsfrågan. Uppdelningen på två organ för handhavandet av barnfilmsfrågan är olycklig, splittrande och orationell."

I motionen 1976/77:1134 påpekas att förslaget i budgetpropositionen om oförändrat bidrag till Svenska filminstitutet för filmproduktion i samarbete med Sveriges Radio innebär att mindre resurser reellt ställs till förfogande på grund av att ingen kompensation ges för kostnadsökningar. Motionärerna finner detta beklagligt i ett läge då den seriösa svenska filmproduktionen befinner sig i ett uppsving. Beträffande restaurering av äldre svensk film framhålls att restaureringsarbetet är en mycket komplicerad process och att det statliga bidraget som sedan år 1972 utgått med ett oförändrat årligt belopp av 500 000 kr. täcker mindre än hälften av Filminstitutets kostnader för detta ändamål.

Utskottet

På grundval av förslag i propositionen 1975:20 om den statliga kulturpolitiken 2 fattade riksdagen våren 1975 (KrU 1975:12, rskr 1975:201) beslut om ökade statliga insatser på filmområdet. Därvid förutsattes att avtalet mellan staten och filmbranschens organisationer, som gäller till 1983, även i fortsättningen skulle vara huvudinstrumentet för den statliga filmpolitiken på de delar av filmområdet som avtalet omfattar. De förslag som genomfördes 1975 var i huvudsak avsedda som kompletterande åtgärder på områden som inte innefattas i filmavtalet och var i betydande utsträckning inriktade på barnfilmområdet. Den 1 juli 1975 inrättades ett nytt samarbetsorgan, barnfilmrådet. Dess uppgift är att fungera som samrådsorgan för de olika åtgärder på barnfilmområdet som Filminstitutet fick resurser att genomföra. I rådet ingår representanter för bl. a. barn- och ungdomsorganisationerna, filmarbetarna, statens ungdomsråd samt för kommunal verksamhet.

Som framgått av det föregående anvisas medel till barnfilmändamål innevarande budgetår dels till Svenska filminstitutet, dels till statens ungdomsråd. Barnfilmrådet är fr. o. m. den 1 juli 1976 administrativt knutet till ungdomsrådet. I motionen 1976/77:481 påtalas att uppdelningen på två organ för handhavandet av barnfilmfrågor i olika hänseenden är olämplig. Motionärerna förordar att riksdagen medverkar till att hela ansvaret för barnfilmfrågorna läggs på barnfilmrådet.

Utskottet får med anledning av motionen erinra om att den huvudsakliga anledningen till att barnfilmrådet tillkom var att man skulle få största möjliga effekt av de medel som anvisas på barnfilmområdet. Avsikten var att de olika grupper som är verksamma på området skulle få tillfälle till en fortlöpande samverkan inom ramen för ett organ som har en samlad överblick över barnfilmfältet. Vid bedömningen av motionsyrkandet bör också uppmärksammas att barnfilmrådet förutsattes ha provisorisk karaktär i avvaktan på resultatet av arbetet i den barnkulturgrupp som sedan hösten 1974 är knuten till utbildningsdepartementet.

Utskottet är medvetet om att det på barnfilmområdet finns mot varandra helt stridande uppfattningar om vilken ansvars- och arbetsfördelning som är den lämpligaste. Förhållandet är beklagligt och kan befaras menligt inverka på möjligheterna att få avsedd effekt av de statliga insatserna på området. Utskottet har också erfarit att Svenska kommunförbundet till utbildningsdepartementet framfört synpunkter på statens insatser för barnfilm och invandrarfilm. Förbundet har därvid bl. a. hävdat att det är nödvändigt att splittringen på den statliga sidan upphör och att en samordning av resurserna kommer till stånd, så att de kommunala önskemålen om centrala insatser kan tillgodoses.

Utskottet anser att det ännu finns alltför ringa erfarenhet av barnfilmrådets arbete för att riksdagen skall göra något uttalande om fördelningen av ansvar och arbetsuppgifter på barnfilmens område. Den verksamhet som rådet bedriver har försökskaraktär. Det förutsätts i propositionen att särskilda uppgifter när det gäller barnfilmverksamhet även nästa budgetår kommer att anförtros såväl Filminstitutet som statens ungdomsråd i samråd med barnfilmrådet. Utskottet har ingen erinran mot att så blir fallet. Nämnas bör också att en redovisning av barnkulturgruppens arbete enligt vad utskottet erfarit kommer att föreligga under våren 1977. Utskottet förutsätter att utbildningsdepartementet ägnar problemen om fördelning av arbete och ansvar på barnfilmområdet ingående uppmärksamhet och tar de initiativ som erfordras. Med hänvisning till det nu sagda avstyrker utskottet motionen 1976/77:481.

Vid sin beredning av avsnittet Filmstöd i budgetpropositionen har utskottet uppmärksammat att det föreligger andra problem inom filmområdet än de som avser barnfilmfrågorna. Sålunda har t. ex. de s. k. fria filmarna enligt uppgift kommit i en besvärlig situation. Till bilden hör också att de filmpolitiska frågorna med hänsyn till gällande filmavtal inte blev föremål

för någon genomgripande bedömning i samband med de reformer som nyligen genomförts inom kulturområdet. Statens avtal med filmbranschens organisationer utgår som nämnts 1983 och skall, om det inte förnyas, sägas upp 1981. Svenska filminstitutet förenar i sin verksamhet en mängd uppgifter inom filmområdet. Institutet står bl. a. för den största biograffilmproduktionen i landet, samtidigt som det bedriver arkivering, dokumentation och information på filmområdet samt restaurering av äldre filmer m. m.Sannolikt finns det skäl att se över filmavtalet mot bakgrund av de erfarenheter som samlats sedan avtalet ingicks 1963. Utskottet förutsätter att regeringen prövar i vilka former en sådan översyn bör ske.

I motionen 1976/77:1134 hävdas att det i propositionen föreslagna anslagsbeloppet är alltför lågt för att tillgodose vissa medelsbehov vid Svenska filminstitutet.

Vad först beträffar medel för Filminstitutets filmproduktion i samarbete med Sveriges Radio får utskottet understryka att det för nästa budgetår föreslagna bidragsbeloppet – 5 milj. kr. – enligt vad som framgår av propositionen beräknats med hänsyn tagen till att samarbetsfonden skall tillföras intäkter från de filmer som producerats genom fonden.

I fråga om medel till restaurering av äldre film har utskottet vid tidigare tillfällen – bl. a. i betänkandet KrU 1975:12 – uttalat sig för statligt stöd till Filminstitutets restaureringsarbete. Bidrag för verksamheten har också, som tidigare nämnts, utgått ur behållningen av särskilda lotterier. I propositionen kopplas behovet av medel för filmrestaurering till ett förslag om att Filminstitutets skyldighet att lämna bidrag till driftkostnaderna för dramatiska institutet med 500 000 kr. per budgetår bör upphöra. Utskottet har ingen erinran mot detta förslag. Trots att Filminstitutets behållna inkomst – vid riksdagens godkännande i fråga om upphörande av bidragsskyldigheten – fr. o. m. nästa budgetår ökar med 500 000 kr. per verksamhetsår kan särskilda omständigheter föranleda behov av punktvisa statliga insatser för restaureringsarbetet, t. ex. via lotterimedel. Eventuella sådana behov får prövas av regeringen på sedvanligt sätt.

På nu angivna grunder avstyrker utskottet motionen 1976/77:1134.

Utskottet tillstyrker anvisande av det i propositionen föreslagna reservationsanslaget av 8 102 000 kr.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen godkänner att skyldigheten för Stiftelsen Svenska filminstitutet att lämna bidrag till driftkostnaderna för dramatiska institutet upphör fr. o. m. budgetåret 1977/78,
2. att riksdagen till *Filmstöd* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 8 102 000 kr.,

3. att riksdagen avslår motionen 1976/77:481,
4. att riksdagen avslår motionen 1976/77:1134.

Stockholm den 29 mars 1977

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Andersson i Lycksele (s), Sundman (c), Leander (s), Eriksson i Ulfsbyn (c), Green (s), fru Frænkel (fp), fru Johansson i Uddevalla (s), herrar Norrby (c), Sörenson (s), fru Diesen (m), herr Alsén (s), fru Göthberg (c), herrar Bladh (s), Richardson (fp) och Ahlmark i Uppsala (m).

Reservation

vid *punkten 2* (Filmstöd) av herr Andersson i Lycksele (s), herr Leander (s), herr Green (s), fru Johansson i Uddevalla (s), herr Sörenson (s), herr Alsén (s) och herr Bladh (s) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet anser" och på s. 5 slutar med "bör ske" bort ha följande lydelse:

Enligt riksdagens beslut (prop. 1975:20, KrU 1975:12, rskr 1975:201) bör barnfilmrådet fungera som ett forum för kontinuerliga diskussioner när det gäller utvecklingen inom alla delar av barnfilmområdet. Rådets synpunkter bör också utgöra ett värdefullt underlag för regeringens ställningstagande i olika frågor som rör barnfilm. Vidare bör barnfilmrådet kunna få väsentliga funktioner som samrådsorgan.

Barnfilmområdet är enligt utskottets mening en viktig del av det kulturpolitiska fältet. Enligt vad utskottet har erfarit kommer en redovisning av barnkulturgruppens arbete att föreligga under våren 1977. Också frågor som rör barnfilmen kommer där att behandlas.

Som ovan redovisats finns det delade meningar om ansvars- och arbetsfördelningen på barnfilmområdet.

Utskottet förutsätter att utbildningsdepartementet ägnar de nämnda problemen ingående uppmärksamhet och att regeringen återkommer till riksdagen med förslag i frågan. En självklar utgångspunkt måste därvid vara att barnfilmrådet ges möjligheter att fungera i enlighet med vad riksdagen tidigare har uttalat.

Vid sin beredning av avsnittet Filmstöd i budgetpropositionen har utskottet uppmärksammat att det föreligger andra problem inom filmområdet än de som avser barnfilmfrågorna. Sålunda har de s. k. fria filmerna enligt

uppgift kommit i en besvärlig situation. Till bilden hör också att de filmpolitiska frågorna med hänsyn till gällande filmavtal inte blev föremål för någon genomgripande bedömning i samband med de reformer som nyligen genomförts inom kulturområdet. Statens avtal med filmbranschens organisationer utgår som nämnts 1983 och skall, om det inte förnyas, sägas upp 1981. Svenska filminstitutet förenar i sin verksamhet en mängd uppgifter inom filmområdet. Institutet står bl. a. för den största biograffilmproduktionen i landet, samtidigt som det bedriver bl. a. arkivering, dokumentation och information på filmområdet samt restaurering av äldre filmer. Det kan också nämnas att statens kulturråd inför utskottet har framhållit att man upplever det som en brist att filmfrågorna, som är en viktig sektor inom kulturområdet, ligger helt utanför rådets verksamhetsområde. Enligt utskottets mening finns det skäl att se över filmavtalet mot bakgrund av de erfarenheter som vunnits sedan avtalet ingicks år 1963. Detta bör lämpligen ske genom en parlamentarisk utredning om den statliga filmpolitiken i dess helhet.

dels utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen med anledning av motionen 1976/77:481 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om barnfilmområdet och om behovet av en parlamentarisk utredning om den statliga filmpolitiken i dess helhet,

Särskilt yttrande

vid *punkten 2* (Filmstöd) av fru Diesen (m) och herr Ahlmark i Uppsala (m):

Vi erinrar om den tveksamhet moderata samlingspartiets representanter i utskottet redovisade inför förslaget att inrätta ett barnfilmråd. Barnfilmkommittén kunde med fördel ha handhaft de uppgifter som anförtroddes barnfilmrådet, och utvecklingen hittills synes bekräfta att det varit till fördel om en annan lösning valts.

GOTAB 53593 Stockholm 1977